

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вчена рада Хмельницького
національного університету
протокол від 29.11.2017 р. № 6

Голова Вченої ради

Микола СКИБА

Зміни затверджені Вченою радою
університету
протокол від 24.02.2022 р. № 13

Голова Вченої ради

Микола СКИБА

ПОЛОЖЕННЯ
про систему внутрішнього забезпечення якості
освітньої діяльності та якості вищої освіти у
Хмельницькому національному університеті

Введено у дію наказом ректора
Хмельницького національного
університету від 25.04.2022 року №41

Ректор

Сергій МАТЮХ

1 Загальні положення

1.1 Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (далі – система внутрішнього забезпечення якості) у Хмельницькому національному університеті (далі – Університет) розроблено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII зі змінами, Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-19 зі змінами, Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» зі змінами, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) (Єреван, 2015), Стратегії розвитку Хмельницького національного університету на 2021-2025 рр. (далі – Стратегії), Статуту Хмельницького національного університету та інших нормативних документів.

1.2 Основні терміни та їх визначення:

1) **забезпечення якості вищої освіти** (англ. Quality Assurance in Higher Education) – підтримка якості вищої освіти (як системи, процесу, результату) на рівні, що відповідає встановленим нормам та стандартам, узгодженим державним, суспільним й особистим інтересам і вимогам, постійно аналізується та безперервно вдосконалюється;

2) **система якості вищої освіти** – сукупність організаційних структур, відповідальності, процедур, процесів та ресурсів, що забезпечують загальне управління якістю вищої освіти;

3) **система внутрішнього забезпечення якості** – сукупність політики та відповідних процедур забезпечення якості освітньої діяльності, стандартів для програм, що реалізуються, і кваліфікацій, що присвоюються. Вона є складником системи забезпечення якості вищої освіти в Україні (див. рис. Додаток А);

4) **якість вищої освіти** – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

5) **якість освітньої діяльності** – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти і сприяє створенню нових знань та відповідає стандартам вищої освіти;

6) **інклюзивне освітнє середовище** – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів вищої освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.3 Система внутрішнього забезпечення якості в Університеті базується на таких засадах:

- усвідомлення усіма співробітниками Університету відповідальності за якість вищої освіти, що надається;
- визнання необхідності розроблення стратегії (політики) та процедур забезпечення якості для реалізації освітніх програм;
- прийняття науково обґрунтованих рішень на основі аналізу повної і об'єктивної інформації;

- відмови від авторитарного стилю керування і перехід до лідерства;
- глибокого і повного делегування повноважень на всіх рівнях управління, що одночасно передбачає й відповідальність керівників за роботу системи внутрішнього забезпечення якості;
- постійне навчання співробітників Університету;
- максимальне врахування вимог до якості вищої освіти усіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

1.4 Університет працює у взаємодії з усіма зацікавленими сторонами, до яких відносяться:

- органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти (Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти; Акредитаційна комісія України, Науково-методична рада МОН України тощо);
- постачальники абітурієнтів (заклади загальної середньої освіти, заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти);
- випускники освітніх програм, роботодавці;
- співробітники Університету (наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники та інші);
- здобувачі вищої освіти усіх рівнів (початковий (короткий цикл) вищої освіти, перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий));
- органи студентського та громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки та інші зацікавлені сторони.

1.5 Система управління якістю вищої освіти Університету забезпечується на рівнях:

- **оперативному**, націленому на виконання вимог до якості надання освітніх послуг, що містить управління ресурсами та процесами: маркетингу; освітнім процесом (доуніверситетська освіта, відбір абітурієнтів, навчально-методична, навчальна, навчально-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти, виховна робота); розвитку освіти впродовж життя; підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; науково-дослідної роботи викладачів; планово-фінансової діяльності; матеріально-технічного та інформаційного забезпечення; забезпечення безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та функціонування інклюзивного освітнього середовища тощо. Він представлений процесами діяльності викладачів, кафедр, факультетів, науково-методичних та вчених рад факультетів, ректорату, органів студентського самоврядування тощо;
- **стратегічному**, орієнтованому на підвищення ефективності та результативності управління якістю освітньої діяльності в Університеті. Він представлений процесами діяльності відділу забезпечення якості вищої освіти та вченої ради Університету, постійних комісій вченої ради Університету, Наглядової ради Університету.

Внутрішнє забезпечення якості, як складова системи управління якістю, спрямоване на підтвердження впевненості зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів у тому, що відповідні вимоги до якості будуть виконані. Система

внутрішнього забезпечення якості функціонує в Університеті на п'яти рівнях (див. п. 4).

2 Стратегічні цілі та завдання системи внутрішнього забезпечення якості

2.1 Відповідно до місії Університету основною стратегічною метою системи внутрішнього забезпечення якості є створення в закладі добросовісного академічного середовища для освітньої та наукової діяльності учасників освітнього процесу на основі дотримання стандартів якості EGS.

2.2 **Операційними цілями** системи внутрішнього забезпечення якості визначені:

- розвиток дієвої системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- активна співпраця зі стейкхолдерами з метою підвищення якості освітнього процесу;
- моніторинг освітніх програм Університету;
- розвиток інституційної культури якості.

2.3 Реалізація операційних цілей системи внутрішнього забезпечення якості відбувається шляхом вирішення таких завдань: оновлення нормативно-методичної бази забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; здійснення постійного моніторингу змісту вищої освіти; спостереження за реалізацією освітнього процесу та наукової діяльності в Університеті; здійснення моніторингу технологій навчання; моніторинг ресурсного потенціалу Університету тощо.

2.4 Оновлення нормативно-методичної бази забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Університеті полягає у постійному перегляді внутрішніх нормативних документів, коригуванні щорічних планів реалізації Стратегії (у розрізі напряму забезпечення якості вищої освіти) з урахуванням нагальних потреб стейкхолдерів та сучасних викликів; для підтримки системи внутрішнього забезпечення якості відповідно до вимог сертифікації систем забезпечення якості вищої освіти в Україні та на міжнародному рівні.

2.5 Здійснення постійного моніторингу змісту вищої освіти полягає у періодичному аналізі та перегляді освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін та освітніх компонентів на предмет їх відповідності нагальним вимогам ринку праці та врахування потреб стейкхолдерів тощо. Процедури моніторингу та перегляду освітніх програм схарактеризовані у Положенні про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті.

2.6 Спостереження за реалізацією освітнього процесу та наукової діяльності в Університеті здійснюється шляхом діагностики рівня сформованості професійної спрямованості майбутніх фахівців за спеціальностями, аналізу динаміки навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, моніторингу якості поточних контрольних заходів, а також аналізу залучення здобувачів до науково-

дослідної роботи та її результативності, ефективності запобігання академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти та наукових, навчально-методичних працях співробітників, моніторингу академічної мобільності суб'єктів освітнього процесу.

2.7 Здійснення моніторингу технологій навчання полягає у визначенні ступеня відповідності методів, засобів, форм навчання сучасним науково-педагогічним підходам та сучасній освітній парадигмі вітчизняної вищої освіти, кращим світовим практикам; аналізі критеріїв оцінювання та ефективності засобів контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти тощо.

2.8 Моніторинг ресурсного потенціалу Університету полягає в аналізі відповідності матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних ресурсів цілям заявлених освітніх програм; інфраструктури Університету потребам та вимогам суб'єктів освітнього процесу; встановленні ефективності функціонування інформаційної системи Університету.

Здійснення моніторингу управління ресурсами та процесами в Університеті полягає у визначенні ефективності управління навчальним процесом в цілому та окремими його складниками (планування, організація, контроль, облік) та супутніх процесів (раціональність використання фінансових ресурсів для забезпечення якості освітньої діяльності, ефективність чинної системи підготовки науково-педагогічних працівників та підвищення їх кваліфікації, впровадження результатів роботи науково-педагогічних працівників у різні сфери діяльності тощо).

2.9 Моніторинг функціонування та удосконалення в Університеті інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування передбачає сприяння розвитку освітньої політики та формуванню організаційної культури (створення спільноти, розвиток інклюзивних цінностей; організація підтримки різноманіття); запровадження інклюзивної практики (управління процесом навчання, мобілізація ресурсів) тощо.

2.10 Контроль стану прозорості освітньої діяльності щодо її результатів полягає у аналізі інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації, результатів оцінювання якості вищої освіти здобувачів вищої освіти та їх регулярному оприлюдненні на сайті Університету.

2.11 Обов'язковою складовою діяльності щодо внутрішнього забезпечення якості є розроблення рекомендацій для покращення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, участь у стратегічному плануванні тощо.

3 Характеристика чинної системи внутрішнього забезпечення якості

3.1 *Система внутрішнього забезпечення якості* в Університеті містить дві підсистеми: моніторингу якості освітніх програм та освітньої діяльності; контролю якості вищої освіти та забезпечення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу.

3.2 *Підсистема моніторингу якості освітніх програм та освітньої діяльності* містить такі процедури:

- розроблення процедур та механізмів забезпечення якості освітньої діяльності;
- здійснення внутрішніх аудитів ефективності діяльності структурних підрозділів Університету, що організують та супроводжують освітній процес;
- встановлення зворотного зв'язку з учасниками освітнього процесу (опитування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників) та зовнішніми стейкхолдерами;
- моніторинг прозорості та інформаційної відкритості Університету;
- оприлюднення критеріїв, правил і процедур оцінювання педагогічної (науково-педагогічної) діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників;
- моніторинг наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у т. ч. для самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- періодичний перегляд та оновлення освітніх програм з урахуванням вимог ринку праці, освітніх потреб здобувачів вищої освіти та усіх зацікавлених сторін.

3.3 Підсистема контролю якості вищої освіти та забезпечення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу спрямована на оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти шляхом поступового переходу до прозорих методик оцінювання, застосування інституційної шкали оцінювання результатів навчання, узгодженої зі шкалою оцінювання ЄКТС, диференційованих підходів до оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти і містить такі процедури:

- оприлюднення критеріїв, правил і процедур оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;
- оприлюднення результатів моніторингу якості вищої освіти;
- запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти (курсіві роботи (проекти), кваліфікаційні роботи тощо), науково-педагогічних працівників Університету (монографії, статті у фахових виданнях, навчальна та навчально-методична література тощо). Виявлення академічного плагіату здійснюється за допомогою програмно-технічних засобів. Процедури виявлення академічного плагіату в роботах учасників освітнього процесу схарактеризовані у Положенні про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті;
- розміщення захищених кваліфікаційних робіт в Інституційному репозитарії Університету.

4 Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості

4.1 Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості в Університеті здійснюється на таких п'яти рівнях: перший – здобувачі вищої освіти; другий – кафедра; третій – факультет; четвертий рівень – структурні підрозділи Університету; п'ятий – Наглядова рада Університету, вчена рада Університету, постійна Комісія вченої ради Університету із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (далі – постійна Комісія вченої ради

Університету з якості), відділ забезпечення якості вищої освіти (див. рис. Додаток Б).

4.2 На першому рівні організації системи внутрішнього забезпечення якості здобувачі вищої освіти, у т.ч. учасники фокус-груп здобувачів вищої освіти із забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти зі спеціальності (спеціальностей) усіх рівнів вищої освіти, представники студентського самоврядування, беруть участь в опитуваннях щодо:

- якості проведення навчальних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських), практичної підготовки, дипломного проєктування, організації та керування самостійною роботою тощо;

- якості функціонування інклюзивного освітнього середовища;

- ефективності діяльності університетських сервісів (кафедри, деканати, студентський відділ кадрів, студентське містечко, студентська рада Університету (факультетів), спортивний комплекс, інші структурні підрозділи Університету).

- якості змісту професійної підготовки (освітніх програм) за спеціальностями на усіх рівнях вищої освіти тощо.

4.3 На другому рівні системи внутрішнього забезпечення якості (кафедри) задіяні такі стейкхолдери:

- завідувач кафедри;

- керівники проєктних груп (гаранти) та члени проєктних груп з розроблення освітніх програм підготовки фахівців за спеціальностями усіх рівнів вищої освіти;

- науково-педагогічні працівники та інші співробітники;

- зовнішні стейкхолдери (за згодою) тощо.

4.4 На рівні кафедри учасники системи внутрішнього забезпечення якості Університету виконують такі функції:

- контроль виконання вимог та встановлених нормативів щодо якісної організації освітньої діяльності;

- моніторинг поточних, проміжних та підсумкових результатів навчання здобувачів вищої освіти;

- встановлення відповідності рівня досягнення складових професійних компетентностей здобувачів вищої освіти на певному етапі їх навчання (семестр, рівень вищої освіти) чинним стандартам вищої освіти за спеціальностями;

- запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах учасників освітнього процесу з метою забезпечення академічної доброчесності;

- моніторинг якості проведення аудиторних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських) та організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- встановлення постійного зворотного зв'язку з усіма учасниками освітнього процесу та зовнішніми стейкхолдерами шляхом організації опитувань (анкетування, бесіди, круглі столи тощо) щодо якості освітніх послуг в Університеті;

- моніторинг якості функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- моніторинг якості змісту професійної підготовки фахівців (розроблення та оновлення освітніх програм, робочих програм навчальних дисциплін, силябусів) у розрізі спеціальностей, предметних спеціальностей, спеціалізацій тощо;
- моніторинг навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу;
- контроль термінів, процесу підготовки та проходження процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (ліцензування спеціальностей та акредитація освітніх програм);
- планування заходів та процедур для постійного покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців за освітніми програмами спеціальностей.

Питання щодо якості освітньої діяльності та якості вищої освіти періодично розглядаються на засіданнях кафедри.

4.5 На третьому рівні системи внутрішнього забезпечення якості (факультети) задіяні такі стейкхолдери:

- декан факультету, заступник (заступники) декана факультету;
- вчена (науково-методична) рада факультету;
- інші співробітники факультету;
- зовнішні стейкхолдери (за згодою) тощо.

4.6 На рівні факультету учасники системи внутрішнього забезпечення якості Університету виконують такі функції:

- планування якості вищої освіти за спеціальностями, контроль рівня її досягнення за освітніми програмами усіх рівнів вищої освіти;
- організація оперативного контролю дотримання вимог до якості вищої освіти відповідно до чинних стандартів вищої освіти та встановлених нормативів освітньої діяльності;
- моніторинг результатів якості вищої освіти в розрізі спеціальностей та курсів навчання;
- періодична експертиза освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін на предмет їх відповідності стандартам вищої освіти, нагальним вимогам ринку праці, освітнім потребам та інтересам здобувачів вищої освіти тощо;
- моніторинг навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу у розрізі спеціальностей;
- встановлення постійного зворотного зв'язку з усіма учасниками освітнього процесу шляхом організації опитувань (анкетування, бесіди, круглі столи тощо) щодо якості освітніх послуг в Університеті;
- аналіз професійного розвитку викладацького складу, співробітників факультету (кафедр) в розрізі спеціальностей для забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців на усіх рівнях вищої освіти відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти;

- моніторинг ресурсного забезпечення реалізації освітніх програм підготовки майбутніх фахівців за спеціальностями (спеціалізаціями);
- моніторинг розвитку та функціонування інклюзивного освітнього середовища, у т. ч. інформаційної системи для ефективного управління освітнім процесом на факультеті;
- контроль термінів, процесу підготовки та проходження процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (ліцензування спеціальностей та акредитація освітніх програм);
- планування заходів та процедур для постійного покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців за освітніми програмами, що реалізуються на факультеті.

Питання щодо якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в розрізі спеціальностей періодично розглядаються на засіданнях вчених рад відповідних факультетів.

4.7 На четвертому рівні системи внутрішнього забезпечення якості функціонують структурні підрозділи Університету, що відповідають за реалізацію процедур та заходів із забезпечення якості (навчальний відділ, відділ аспірантури і докторантури, навчально-методичний відділ, Центр кар'єри, відділ навчально-виховної роботи тощо), структурні підрозділи, залучені до цих процедур (приймальна комісія, наукова бібліотека, науково-дослідна частина, відділ міжнародних зв'язків, Центр післядипломної освіти, відділ ліцензування, акредитації, моніторингу освітнього процесу та видачі документів про вищу освіту, Центр цифрових технологій тощо), робочі та дорадчі органи (ректорат, Науково-технічна рада університету, Науково-методична рада університету, постійні комісії за різними напрямками діяльності тощо).

4.8 На четвертому рівні учасники системи внутрішнього забезпечення якості Університету виконують функції щодо питань забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти відповідно до чинних нормативних документів та посадових інструкцій.

Результати діяльності структурних підрозділів щодо питань забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти періодично заслуховуються на засіданнях ректорату, Науково-методичної ради університету та ін.

4.9 На п'ятому рівні системи внутрішнього забезпечення якості діяльність Наглядової ради Університету, вченої ради Університету, постійної Комісії вченої ради Університету з якості, відділу забезпечення якості вищої освіти націлена на постійне покращення здатності Університету виконувати вимоги усіх зацікавлених сторін до якості вищої освіти на основі результатів вивчення задоволеності якістю вищої освіти зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів.

4.10 До складу постійної Комісії вченої ради Університету з якості входять:

- проректор з науково-педагогічної роботи;
- декани факультетів;
- завідувач відділу забезпечення якості вищої освіти;
- завідувачі навчального та навчально-методичного відділів;

- завідувач відділу ліцензування, акредитації, моніторингу освітнього процесу та видачі документів про вищу освіту;
- представник студентського самоврядування та ін.

Голова постійної Комісії вченої ради Університету з якості обирається з числа членів постійної Комісії на строк повноважень затвердженого складу вченої ради.

4.11 При розгляді окремих питань із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Університеті до складу постійної Комісії вченої ради Університету з якості її голова має право залучати додаткових членів з числа посадових осіб та керівників структурних підрозділів, що супроводжують освітній процес тощо.

4.10 На п'ятому рівні учасники системи внутрішнього забезпечення якості Університету виконують такі функції:

- планування заходів покращення якості вищої освіти (діяльність, націлена на формування стратегії (політики), процедур забезпечення та заходів щодо постійного покращення якості вищої освіти);
- моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм на усіх рівнях вищої освіти;
- моніторинг оприлюднених критеріїв, правил та процедур оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;
- моніторинг оприлюднених критеріїв, правил та процедур оцінювання науково-педагогічної (педагогічної) діяльності науково-педагогічних і педагогічних працівників;
- моніторинг оприлюднених результатів опитувань різних груп стейкхолдерів щодо якості освітніх послуг;
- моніторинг наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі для самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- забезпечення наявності інформаційної системи для ефективного управління Університетом;
- підтримка дієвої системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу в Університеті;
- сприяння створенню в Університеті інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування.

Результати роботи відділу забезпечення якості вищої освіти та постійної Комісії вченої ради Університету з якості періодично заслуховуються на засіданнях вченої ради Університету.

ДОДАТОК А

Рисунок 1 – Процедури забезпечення якості вищої освіти в Україні

ДОДАТОК Б

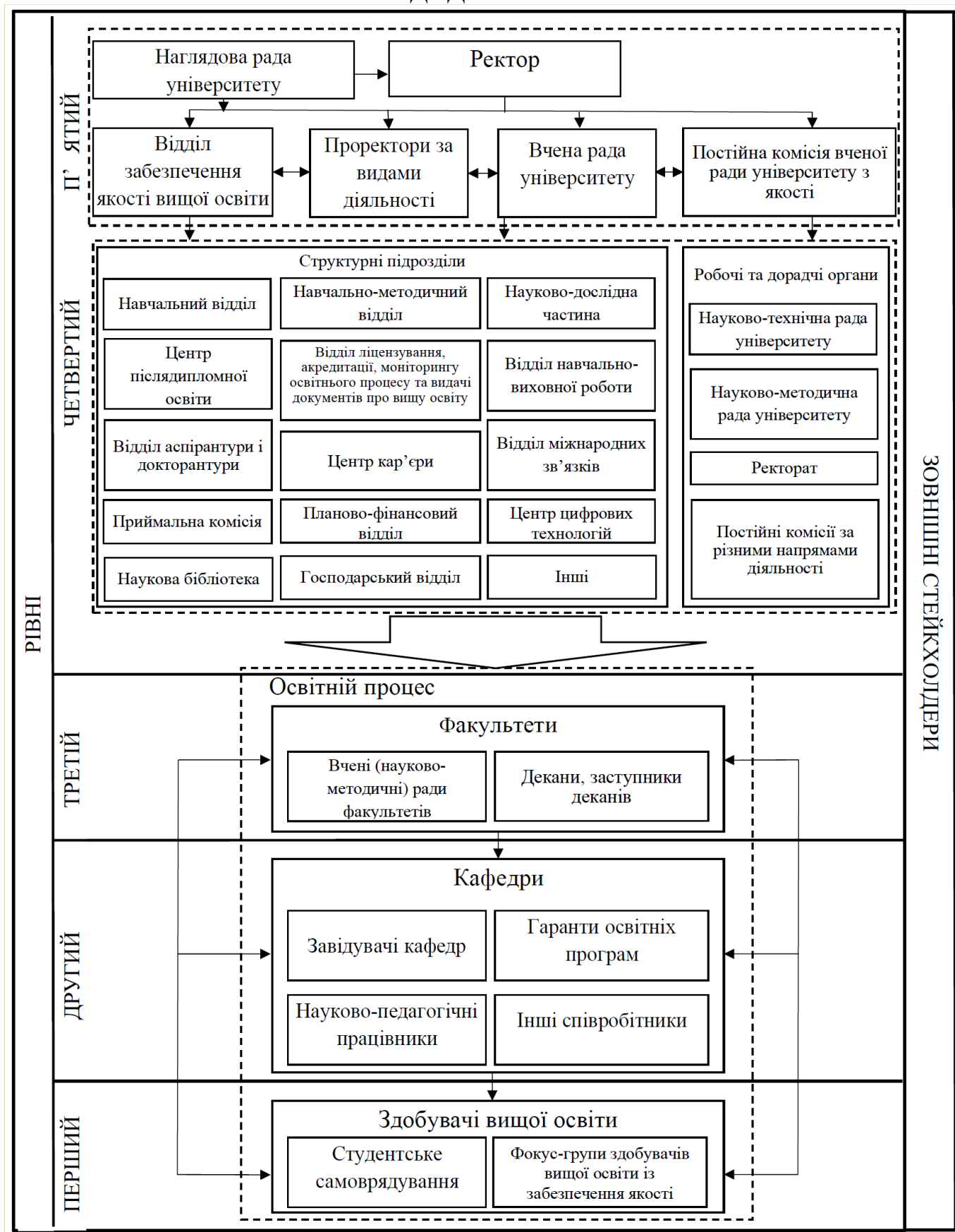

Рисунок 2 – Організаційна структура системи внутрішнього забезпечення якості в Університеті